

Türkiye ile İtalya arasında akit ve imza edilmiş olan Dostluk, Uzlaşma ve Adli Tesviye Antlaşmasının onanması hakkında Kanun

(Resmi Gazete ile ilân : 24 . VII . 1950 - Sayı : 7564)

No.
5679

Kabul tarihi
14 . VII . 1950

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İtalya Cumhuriyeti Hükümeti arasında 24 Mart 1950 tarihinde Roma'da imza edilen Dostluk, Uzlaşma ve Adli Tesviye Antlaşması onanmıştır.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

20 Temmuz 1950

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE İTALYA CUMHURİYETİ ARASINDA DOSTLUK, UZLAŞMA VE ADLİ TESVİYE ANTLAŞMASI

Türkiye Cumhurbaşkanı

ile

İtalya Cumhurbaşkanı

Memleketleri arasında mevcut dostluk bağlarını devamlı olarak daha ziyade sıkılaştırmayı aynı derecede arzu ettiklerinden ;

Her hususta iyi anlaşma siyaseti takip etmek emelinde bulduklarından ;

Umumi barış dâvasına hizmet etmek ve Türkiye ile İtalya arasında çıkabilecek anlaşmazlıkları Devletler Hukuku ve Birleşmiş Milletler Anayasasının esaslarına göre halletmek hususunda ki arzularını teyit etmek istediklerinden ;

Bir Dostluk, Uzlaşma ve Adli Tesviye Antlaşması akdetmeye karar vermişler ve bu maksatla temsileileri olarak :

Türkiye Cumhurbaşkanı . Sivas Milletvekili,

Dışişleri Bakanı,

Necmettin Sadak'ı

İtalya Cumhurbaşkanı : Senatör,

Dışişleri Bakanı,

Kont Carlo Sforza'yı,

tâyin etmişlerdir.

Temsileiler bu husustaki salâhiyetnamelerini birbirlerine göstermişler ve bunları usul ve kaidesine uygun bularak aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır :

Madde — 1.

Türkiye ile İtalya arasında ebedî barış ve dostluk cari olacaktır.

Madde — 2.

Yüksek Âkid Taraflar, mahiyeti ne olursa olsun aralarında zuhur edip alêde diplomasi yo-

lu ile halli mümkün olmayın bütün anlaşmazlıkların aşağıda 6 - 17 nci maddelerde derpiş edilen uzlaşma usulüne tâbi tutulacağını kabul ederler.

Uzlaşma usulü ile muvaffak olunamadığı takdirde, işbu Antlaşmanın 18 - 22 nci maddelerine tevfiikan bir adli tesviye yolu araştırılacaktır.

Madde — 3.

Geçen maddedeki hükümler, Yüksek Âkidler arasında yürürlükte bulunan Anlaşmalar gereğince bunlardan birinin yetkisine dâhil bulunan meselelere, ve hâkimiyet haklarıyla ilgili meselelere tatbik olunmaz. Bir meselenin hâkimiyet hakkı ile ilgili olup olmadığını yazılı bir beyanname ile tâyin etmek her âkidin hakkıdır. İtiraz vukuunda diğer âkid işbu mütekaddim meseleyi hallettirmek için hakeme veya Milletlerarası Adalet Divanına müracaat edebilir.

Hakem kararı Devletler Hukuku prensiplerine göre verilecektir.

Yukarda zikredilen maddenin hükümleri işbu Antlaşmaya tekaddüm eden hâdiselerden doğan anlaşmazlıklara da tatbik olunmaz

Madde — 4.

İhtilâf halinde bulunan taraflar arasında yürürlükteki diğer sözleşmelerle halleri için hususi bir usul derpiş edilmiş olan anlaşmazlıklar işbu sözleşmelerin hükümlerine göre hallolunacaktır.

Madde — 5.

1. Eğer bir anlaşmazlığın mevzuu Taraflardan birinin dahilî kanunlarına nazaran adli veya idarî makamların yetkileri dâhilinde bulunuyorsa, bu Taraf, yetkili makam tarafından mâkul müddetler zarfında katî karar verilmezden evvel anlaşmazlığın işbu Antlaşmada derpiş edilen muhtelif usullere tâbi tutulmasına itiraz edebilecektir.

2. Bu takdirde, işbu Antlaşmada derpiş olunan usullere müracaat etmek isteyen Tarafın, mezkûr karardan itibaren bir sene zarfında, bu arzusunu diğer Tarafa bildirmesi lâzımdır.

Madde — 6.

İşbu Antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay zarfında bir daimî uzlaştırma komisyonu kurulacaktır.

Bu komisyon üç üyeden teşekkül edecektir.

Yüksek Âkid Taraflardan her biri kendi vatandaşları arasından seçilmiş bir komiser tâyin edecektir. Âkidler, başkanı, Taraflardan birinin vatandaşı bulunmamak, ülkesinde mütat meskeni olmamak ve hizmetinde bulunmamak şartıyla ittifakla tâyin edeceklerdir. Anlaşma hâsıl olmadığından, evvelki fıkrada derpiş edilen müddet zarfında başkan seçimi vuku bulmadığı takdirde, veya, yerine bir halef tâyini lüzumu halinde, inhilâl tarihinden itibaren üç ay zarfında başkan aşağıdaki şekilde seçilecektir:

Yüksek Âkid Taraflardan her biri, kendi tarafından seçilmiş üye ve kendi vatandaşları haricinde, Daimî Lahey Milletlerarası Hakem Divanı üyelerinden iki aday gösterir. Bu şekilde gösterilen adaylardan hangisinin başkan olacağı kur'a ile tâyin olunur.

Yüksek Âkit taraflardan biri adaylarını göstermediği takdirde, Daimî Komisyon Başkanını, Âkitlerden birinin talebi üzerine Divanın Başkanı seçecektir.

Komiserler üç sene için tâyin edilirler. Bunlar tekrar seçilebilirler. Komiserler, halefleri tâyin edilinceye kadar ve her halde görevleri nihayet buluncaya kadar faaliyette kalacaklardır.

Usulî bir muameleye ve tetkikata başlanılmadığı müddetçe, Yüksek Âkit Taraflardan her biri kendi komiserini azil ve yerine bir başkasını tâyin edebilecektir. Bundan başka, Başkanın tâyinine ait muvafakatinden de vaz geçebilecektir.

Görev müddetinin nihayet bulması, azil, ölüm, çekilme veya diğer maniler neticesinde vuku bulan münhaller tâyin usulüne göre en kısa zamanda doldurulacaktır.

Madde — 7.

Uzlaştırma Komisyonuna müracaat, Başkana dilekçe verilmek suretiyle, ittifak halinde Âkitlerce müştereken, aksi takdirde, biri veya diğeri tarafından yapılır. Dilekçe anlaşmazlık mevzuunu anlatıktan sonra, komisyondan, bir uzlaşmaya yarayacak her türlü tedbirlere müracaat eylemesi talebini ihtiva edecektir.

Dilekçe, Âkitlerden yalnız biri tarafından verilmişse dilekçe sahibi bunu diğer Tarafa hemen tebliğ edecektir.

Madde — 8.

Anlaşmazlığın Âkidlerden biri tarafından Komisyona arzı tarihinden itibaren on beş gün zarfında Âkidlerden her biri, bu anlaşmazlığın tetkiki için meselede hususi yetkisi bulunan bir kimseyi kendi Komiserinin yerine ikame edebilecektir.

Bu hakkı kullanan Âkid keyfiyeti derhal diğer Âkide haber verecek, bu takdirde, diğer Âkid de, ihbarın kendisine vürudundan itibaren on beş gün zarfında, aynı suretle hareket etmek yetkisini haiz olacaktır.

Madde — 9.

Uzlaştırma Komisyonu, Âkidler aksine karar vermedikleri takdirde başkanının gösterdiği yerde toplanacaktır.

Madde — 10.

Uzlaştırma Komisyonunun vazifesi ihtilâflı meseleleri tavzih etmek, bu maksatla faydalı bilgileri toplamak ve Âkidleri uzlaştırmağa gayret etmektir.

Komisyon meseleyi inceledikten sonra, anlaşmazlığın halli için tekliflerini bir raporda tesbit edecektir.

Madde — 11.

Uzlaştırma Komisyonunda usul ve tetkikat duruşmalı olacaktır.

Komisyon, çalışma usulünü ittifakla aksine karar vermediği takdirde, Milletlerarası anlaşmazlıkların barış yoluyla halline dair 18 Ekim 1907 Lâhey Sözleşmesinin III ncu bölüm hükümlerine göre bizzat tanzim edecektir.

Madde — 12.

Uzlaştırma Komisyonunun müzakereleri, komisyon, tarafların muvafakati ile, başkaca karar almadığı takdirde, gizli olacaktır.

Madde — 13.

Taraflar, komisyon ile kendileri arasında aynı zamanda aracı hizmetini görebilecek ajan, müşavir ve uzman tâyin etmek ve tanıklığı faydalı görülen her şahsın dinlenmesini istemek hakkını haiz olacaklardır.

Diğer taraftan komisyon da, her iki Tarafın ajan, müşavir ve uzmanlarından ve Hükümetlerinin muvafakati ile getirtilip dinlenilmesinde fayda mülâhaza ettiği her hangi bir şahıstan sözlü izahat vermelerini isteyebilecektir.

Madde — 14.

Âkitler Uzlaştırma Komisyonunun çalışmalarını kolaylaştırmayı ve hususiyle kendisine, en geniş mikyasta, bütün belgeleri ve faydalı bilgileri vermeyi ve Komisyonun tanık ve uzmanlar getirtip dinlenmesini temin için, kendi kanunlarına göre bütün vasıtaları kullanmayı taahhüt ederler.

Madde — 15.

Uzlaştırma Komisyonu, Âkidler müddetin temdidine karar vermedikçe, anlaşmazlığın kendisine arzı gününden itibaren dört ay zarfında raporunu takdim edecektir.

Âkidlere raporun birer sureti verilecektir. Rapor, hâdiselerin beyan ve tafsili, hüküm sebep ve neticeleri bakımından bir hakem kararı mahiyetinde olmayacaktır.

Madde — 16.

Uzlaştırma Komisyonu raporundaki hal tekliflerine Âkidler tarafından verilecek cevap için bir müddet tâyin edecektir. İşbu müddet üç ayı aşmayacaktır.

Madde — 17.

Usul çalışmalarının fiilen devamı müddetine, Komiserlerden her biri, Âkidlerin tutarını müştereken tesbit edip mütesaviyen yüklenecekleri bir tazminat alacaktır.

Komisyonun faaliyetinden mütevellit masraflar iki Tarafça aynı suretle paylaşılacaktır.

Madde — 18.

Taraflardan biri Uzlaştırma Komisyonunun tekliflerini kabul etmezse, veya komisyonun raporunda tesbit edilen müddet zarfında cevabını bildirmezse Âkidlerden her biri anlaşmazlığın Milletlerarası Adalet Divanına havalesini isteyebilecektir.

Adalet Divanının reyine göre, anlaşmazlık hukuki bir mahiyet arzetmiyorsa Taraflar bunun hakkaniyet ve nasfet dairesinde halledileceği hususunda mutabıktırlar.

Madde — 19.

Âkidler, her meselede, anlaşmazlığın mevzuunu açıkça belirten ve Milletlerarası Daimî Adalet Divanına verilebilecek hususi yetkileri ve kendi aralarında kararlaştırılmış sair bütün şartları tesbit eyliyen hususi bir tahkimname tanzim edeceklerdir.

Tahkimname Âkidlerin Hükümetleri arasında nota teatisi suretiyle yapılacaktır. Bunun her noktası Adalet Divanı tarafından yorumlanacaktır.

Eğer Âkidlerden birine adli tesviye talebi arzedüldüğü günden itibaren üç ay zarfında tahkimnamenin metni hazırlanmazsa her biri alelâde bir dilekçeyle Adalet Divanına baş vurabilecektir.

Madde — 20.

Milletlerarası Adalet Divanı, Âkidlerden birinin adli makamları veya her hangi bir makamı tarafından verilen bir kararın Devletler Hukukuna tamamen veya kısmen aykırı olduğunu tesbit eder ve bu Âkidin anayasa hukuku, bahse konu kararın neticelerini idari yollar gidermeye müsait olmaz veya kısmen müsait olursa, zarar gören Tarafa başka şekilde muhik bir tazminat verilecektir.

Madde — 21.

Milletlerarası Adalet Divanı tarafından verilen karar Âkidler tarafından iyi niyetle yerine getirilecektir.

Kararın yorumlanmasından doğabilecek güçlükler her bir Âkidin bu hususta alelâde bir dilekçe ile kendisine baş vurabileceği Milletlerarası Adalet Divanı tarafından hallolunabilecektir.

Madde — 22.

Uzlaşma veya adli tesviye usul ve muamelelerinin devamı müddetince Âkidler, Uzlaştırma Komisyonu tekliflerinin kabulüne veya Milletlerarası Adalet Divanı kararının icrasına zararlı olabilecek her hangi bir tedbiri almaktan çekineceklerdir.

Madde — 23.

İşbu Antlaşmanın inkızasında askıda kalmış bir uzlaşma veya adli tesviye muamelesi mevcut bulunuyorsa işbu muamele bu Antlaşmanın hükümlerine veya Âkidlerin onun yerine geçmesinde birleşmiş oldukları her hangi diğer bir anlaşma hükümlerine göre devam edecektir.

Madde — 24.

İşbu Antlaşmanın gerek yorumlanmasından gerek yürütülmesinden doğabilecek anlaşmazlıklar için alelâde bir dilekçe ile doğrudan doğruya Milletlerarası Adalet Divanına baş vurulacaktır.

Madde — 25.

İşbu Antlaşma en kısa bir müddet zarfında tasdik olunacak ve tasdiknamelerin Ankara'da vukubulacak teatisi tarihinden itibaren hemen yürürlüğe girecektir. Antlaşma tasdiknamelerin teatisi tarihinden itibaren beş sene müddetle yürürlükte kalacak ve müddetin inkızası tarihinden altı ay evvel mefsubiyeti ilân edilmezse yeni bir beş sene için uzatılmış olacak ve bu şekilde devam edecektir.

Yukardaki maddeleri tasdikan ön sözde adları zikredilen temsilciler işbu Antlaşmayı imza edip mühürlemişlerdir.

İki nüsha ve Fransızca olarak 24 Mart 1950 tarihinde Roma'da tanzim edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası : 14 . VII . 1950 ve 1/7
Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğinden dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası : 20 . VII . 1950 ve S/7
Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların cilt ve sayfa numaraları : Cilt Sayfa
1 42,602,724:726,737,739,794:797

[Birleşim : 4, 22, 23 — 53 sıra sayılı Basmayazı 23 ncü Birleşim Tutanağına bağlıdır.]